

Avtalsbilaga 4

Slutrapport för projekt inom Miljömiljarden, Stockholm stad

Diarienummer för ursprunglig ansökan: 463-2735/2005

Projektets nummer och namn: B92 Klimatkonferens - Internationellt samarbete för fossilbränslefritt Stockholm 2050

Datum för slutrapporten: December 2007

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
I Inledning	4
1.1 Beskrivning och syfte.....	4
1.2 Bakgrund och utgångsläge	5
2 Mål och resultat.....	6
2.1 Projekt mål och deras uppfyllelse.....	6
2.2 Projektets resultat i relation till målen i Stockholms miljöprogram.....	8
2.3 Projektets pådrivande roll	8
2.4 Tekniska lösningar	8
2.5 Attityd- och beteendeförändringar	8
2.6 Ej uppnådda mål.....	8
3 Projektekonomi.....	9
3.1 Bidrag och kostnader	9
3.2 Besparingspotential.....	9
3.3 Löpande kostnader	9
4 Arbetssätt.....	10
4.1 Projektorganisation	10
4.2 Samarbete mellan aktörer	10
4.3 Kvalitetssäkring.....	10
4.4 Kunskapspridning.....	11
5 Erfarenheter	12
5.1 Samlade erfarenheter och slutsatser.....	12
5.2 Framgångsfaktorer.....	12
5.3 Förvaltning av det genomförda projektet	12
5.4 Projektdokumentation och styrning	12
5.5 Följdåtgärder	13
5.6 Projektets replikerbarhet.....	13
6 Kontaktuppgifter	14
7 Bilagor.....	15
Bilaga I – Sammanfattat omdöme	16

Sammanfattning

Stadens långsiktiga klimatmål är att bli fossilbränslefrött till år 2050. En viktig förutsättning att nå målet är att samarbeta med andra städer med långtgående mål. Projektet avsåg att åstadkomma ett sådant samarbete, i avsikt att utveckla stadens klimatarbete på strategisk nivå och åtgärdsnivå. Projektet utvecklades och genomfördes i samarbete med ICLEI – Städer för hållbar utveckling, och deras klimatkampanj CCP. Planeringen påbörjades 2004. År 2005 lämnades en ansökan till Miljömiljarden, som beviljade 2 580 000 kronor, och en ansökan till EU, som beviljade max 40 000 € i stöd. Projektet genomfördes från juli 2005 till juli 2007. De beräkningsbara totala kostnaderna uppgår till cirka 3 900 000 kronor. Miljöförvaltningen, liksom flera andra förvaltningar och bolag inom staden samt olika samarbetspartners inom näringslivet och andra myndigheter har bidragit med medel och personella resurser.

Den huvudsakliga aktiviteten var konferensen "A Future with Zero CO2 Emissions" som genomfördes 15-17 maj 2006 med 237 deltagare från 28 olika länder, främst Europa. Konferensen genomfördes med gott resultat. Genom konferensen har förvaltningen fått många propåer om samarbeten och ett flertal inbjudningar att vara huvudtalare vid olika internationella konferenser. Staden har bland annat etablerat ett närmare samarbete med London, där konferensen har varit en viktig byggsten.

ICLEI har i samråd med förvaltningen utvecklat CCP-kampanjen och lanserade på konferensen en "förstärkt CCP-kampanj". I den tydliggörs det att det är nödvändigt att arbeta inom alla sektorer: transporter, energi, avfall och stadsplanering samt nu även med anpassningsfrågan. Det gick inte att enas om förslag på ett nytt gemensamt långsiktigt klimatmål, eftersom alla städer befinner sig på så olika nivåer. Däremot uppmanar nu CCP-kampanjen att städerna ska anta ambitiösa klimatmål - och de som gör detta lyfts fram särskilt som "Cities of Ambition" med Stockholms stad som föredöme.

Konferensens alla plenarsessioner och fyra av elva parallella seminarierna spelades in. Dessa och allt övrigt konferensmaterial finns på www.iclei.org/stockholm2006. En broschyr över konferensens innehåll togs fram. Rapporten "Städers klimatarbete" är en internationell utblick för de bästa exemplen på strategier och åtgärder för både utsläppsminskningar och anpassning till förändrat klimat inom olika områden.

Förvaltningen har använt sig av erfarenheter och lärdomar i det ordinarie arbetet med att utveckla stadens klimatarbete. Det Stockholm har åstadkommit är av stort intresse för andra städer och regioner. Stockholm rankas högt som proaktiv klimataktör. En framgångsfaktor, eller snarare en förutsättning, är dock att Stockholm har ett brett och systematiskt klimatarbete att visa upp och att vi kan beräkna utsläppen och visa på att de minskat. En internationell klimatkonferens är ett konkret sätt att visa upp Stockholm och sätta Stockholms klimatarbete på världskartan. Den första konferensen inom ramen för Stockholms växthusgasprogram genomfördes år 2001. En tredje klimatkonferens skulle lämpligen kunna genomföras år 2012. Internationellt samarbete kommer att fortsätta vara värdefullt specifikt för Stockholms stads arbete och i allmänhet för lösningen av klimatfrågan globalt.

Datum

Datum

Ansvarig chef
Jonas Tolf

Projektledare
Björn Sigurdson

I Inledning

I.1 Beskrivning och syfte

Miljöförvaltningens syfte med projektet var att utveckla och stärka Stockholms stads klimatarbete för att bidra till det långsiktiga klimatmålet ”Fossilbränslefritt Stockholm år 2050” genom:

- att etablera ett systematiskt och långsiktigt samarbete med i första hand andra europeiska städer med avancerat klimatarbete och långtgående klimatmål,
- att bidra till utvecklandet av nytt Handlingsprogram mot växthusgaser, särskilt vad avser klimatstrategier och samhällsplanering för att nå långtgående klimatmål,
- att bidra till utvecklandet i staden av strategier och åtgärder för anpassning till effekter av klimatförändringar.

Projektet genomfördes till stor del i samarbete med ICLEI – Local Governments for Sustainability, en världsomspännande organisation för kommuner som vill samarbeta kring hållbar utveckling, och ICLEI:s kampanj Cities for Climate Protection (CCP). Stockholms stad är medlem av ICLEI och CCP sedan mitten av 1990-talet. ICLEI är ackrediterat till FN:s Klimatkonvention. CCP-kampanjen omfattar ca 700 städer i världen, varav ca 120 i Europa och tre i Sverige.

Gemensamt syfte med projektet för Stockholms stad och ICLEI var att tillsammans med andra medlemmar av ICLEI och CCP-kampanjen verka för att gemensamma rekommenderade långtgående klimatmål på stadsnivå för år 2050 antas.

Huvudsakliga aktiviteter var att genomföra en internationell klimatkonferens 2006, samt utifrån den utveckla samarbeten och dokument till stöd för syftet med projektet. Dessutom skulle deltagande i Klimatförhandlingarnas årliga möten, ICLEI:s världskongress februari/mars 2006, andra aktuella konferenser, bilaterala möten med andra städer, ge ytterligare stöd till processen. En viktig del i projektet var att involvera näringslivet och ungdomar i framförallt konferensen. Båda gruppernas deltagande är avgörande för att lyckas nå långtgående klimatmål.

Tankarna och diskussionerna kring projektet påbörjades 2004 och utvecklades vintern 2004/05. Våren 2005 gjordes detaljplanering av konferensen och projektet. En ansökan lämnas till Miljömiljarden och till EU. Projektet genomförs från juli 2005 till juli 2007. Visst efterarbete har skett hösten 2007.

Konferensen A Future with Zero CO2 Emissions - A European conference for local governments on climate protection and promotion of renewable energy hölls 15-17 maj 2006.

Projektet har ingått som en del i Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser som samordnas av Miljöförvaltningen.

1.2 Bakgrund och utgångsläge

Kampanjen CCP har ett gemensamt rekommenderat mål för kampanjen fram till år 2010 - att reducera utsläppen av växthusgaser med minst 20 % jämfört med 1990. Stockholms stad har antagit rekommendationen och t.o.m. satt målet högre. Stadens mål för 2005 var cirka 25 % lägre utsläpp jämfört med utsläppen i Stockholm 1990 räknat per invånare. Ett mål som också nåddes. Idén med det gemensamma målet är att lokala beslutsfattare visar beslutsfattare på nationell och internationell nivå att det går och är nödvändigt att gå fram snabbare, än vad de internationella förhandlingarna har resulterat i. Det finns i dagsläget inga mål föreslagna för tiden bortom 2010 för CCP-kampanjen. Staden anser att ett samarbete mellan städer blir mindre meningsfullt om det inte finns ett tydligt gemensamt mål att samlas kring.

Samtidigt hade staden år 2003 antagit för egen del det långsiktiga klimatmålet att bli fossilbränslefritt till år 2050. Stadens handlingsprogram sträckte sig fram till 2005, det målår som då fanns. Miljöförvaltningen, som samordnar stadens klimatarbete, påbörjade därför ett planeringsarbete för vad som behövdes göras framöver för att nå nya etappmål för staden.

För att kunna arbeta mot målet krävs ett förankringsarbete inom staden, med näringsliv och medborgare. Den kommunikationen pågick och pågår inom ramen för Växthusgasprogramarbetet. Förvaltningen gjorde den bedömningen, att en förutsättning och en möjlighet att nå målet är att samarbeta med andra städer med långtgående mål, främst i Sverige och Europa, men även i övriga världen. Projektet avsåg att åstadkomma ett sådant samarbete, i avsikt att utveckla stadens klimatarbete på strategisk nivå och åtgärdsnivå för att nå målet fossilbränslefritt Stockholm 2050.

För att kunna ta stadens klimatarbete ett steg längre givet det ambitiösa målet, krävs goda ekonomiska resurser. En möjlighet som står till buds, men som inte prövats hittills är att söka EU-medel för Växthusgasprogrammets övergripande strategiska och kommunikativa arbete. En förutsättning för det är att samarbeta med 3-6 andra städer i konkreta projektförslag till EU kommissionens olika stödprogram.

För att Stockholm ska kunna vara en attraktiv samarbetspartner krävs det att staden självt är aktiv. Genom att erbjuda forum för diskussion och erfarenhetsutbyte i form av en internationell klimatkonferens mellan de tilltänkta samarbetsstäderna och andra tar staden initiativet i frågan och kan vara med och forma samarbetet. Samtidigt sätter vi Stockholm och dess klimatarbete på kartan.

Under konferensen skulle utbyte kunna ske mellan städer som redan har fört en längre tids klimatarbete för att se vilka nya former av mål, strategier och styrmedel som kan utvecklas. Ett antal kommuner jobbar exempelvis för att målen "100 % förnybar energi" eller "100% koldioxidneutral". Dessa och andra mer långtgående koncept skulle diskuteras. Stockholm stad och andra klimataktörer i staden bedömdes kunna hämta hem mycket erfarenhet och goda exempel från andra städer till det fortsatta arbetet i Stockholm.

2 Mål och resultat

2.1 Projekt mål och deras uppfyllelse

Mål 1: Genomfört en internationell klimatkonferens 15-17 maj 2006 i Stockholm.

Måluuppfyllelse 1: Helt uppfyllt.

Konferensen genomfördes 15-17 maj 2006 med 237 deltagare från 28 olika länder, främst Europa, men även USA, Kanada, Korea och Kina. Konferensen planerades för 150-200 personer, men vi räknade med ca 130 delegater. Konferensen genomfördes med gott resultat. Konferensens betydelse visas bland annat av att vice direktören för EU:s generaldirektorat för transporter och energi, tillsammans med två andra högre representanter, på eget initiativ deltog och presenterade EU:s arbete på området. Många av deltagarna var politiker från olika städer i världen. Dessutom talade miljöminister Lena Sommestad och EU-parlamentarikern med ansvar för klimatfrågor Anders Wijkman.

Mål 2: Etablerat samarbete med minst tre andra städer med långtgående klimatmål.

Måluuppfyllelse 2: Delvis uppfyllt.

Med Stockholm som bas gick ICLEI i samband med konferensen ut med brev till ett antal större och/eller intressanta städer på klimatområdet med förfrågan om intresse för nya samarbeten och inom vilka områden i så fall. Flera intresseanmälningar kom in. Utifrån kontakter och rundabordsamtal under konferensen, fick Stockholm flera propåer om fortsatta kontakter. Förvaltningen har inte kunnat följa upp dessa kontakter fullt ut på det sätt som planerades. Det finns två orsaker till det. Det ena är att själva konferensen tog mer personalresurser än planerat vilket gjorde att tiden för uppföljningsarbetet blev otillräcklig. Under 2007 har förvaltningen också allmänt prioriterat ner de internationella kontakterna relativt 2006 års resurser. Förvaltningen håller ändå kontakt på olika sätt och förvaltningen har i efterdyningarna till konferensen också fått ett flertal inbjudningar att vara huvudtalare vid olika internationella konferenser 2006, 2007 och 2008. Staden har etablerat ett närmare samarbete med London, där konferensen och kringaktiviteter kring den har varit en viktig byggsten. Londons vice borgmästare, Nicky Gavron, var en av huvudtalarna. Vad gäller konkreta samarbeten kring EU-ansökningar, undersöks möjligheter till det fortlöpande.

Mål 4: Verkat för att CCP-kampanjen antar nya klimatmål för deltagande CCP-städer.

Måluuppfyllelse 4: Delvis uppfyllt.

Projektledaren deltog på ICLEI:s världskongress 2006. Stockholms stads officiella delegation var miljö- och konsumentborgarrådet Vivann Gunnarsson, kommunfullmäktiges ordförande Barry Andersson, oppositionsborgarrådet Eva Samuelsson, internationella avdelningens direktör Suzanne Liljegren och miljöförvaltningens direktör Carl-Lennart Åstedt.

Borgarrådet var inbjuden att presentera Stockholms klimatarbete i sessionen "Ambitious cities". Presentationen förbereddes av projektledaren. Presentationen lyfte fram hur långt Stockholm har kommit mot målet Fossilbränslefrött Stockholm 2050. Borgarrådet var en av de ca 10 panellisterna i den avslutande paneldiskussionen om ICLEI:s arbetsinriktning den närmsta perioden. Borgarrådet representerade klimatområdet.

I det regionala mötet för Europa, liksom vid sessionen "Ambitious cities" och andra tillfällen, gjorde både vi och ICLEI:s europasekretariat "reklam" för konferensen och dess innehåll, samt nödvändigheten av att diskutera långsiktiga och radikala klimatmål. Kongressen antog vid det beslutande mötet sista dagen en strategisk arbetsplan för ICLEI, där det för CCP

kampanjen slogs fast att kampanjen måste ta sig an frågan om anpassning till själva klimatförändringen och integrera den i kampanjens arbetsmetodik. ICLEI:s europasekretariat tog därpå, i samråd med projektet, fram en strategi för en förstärkt CCP-kampanj för Europa. En del av den förstärkta kampanjen är inkluderandet av anpassningsfrågan i vardera en av CCP kampanjens fem milstolpar. Det tydliggjordes också att det är nödvändigt att arbeta inom alla sektorer: transporter, energi, avfall och stadsplanering. Det gick det inte att enas om förslag på ett nytt gemensamt långsiktigt klimatmål, eftersom alla städer befinner sig på så olika nivå. Däremot uppmanar nu CCP-kampanjen att städerna ska anta ambitiösa klimatmål - och de som gör detta lyfts fram särskilt som "Cities of Ambition" med Stockholm som föredöme.

Den förstärkta CCP-kampanjen lanserades på konferensen i maj och stöddes av en politisk deklARATION på initiativ av Stockholm. Ett flertal städer skrev under deklARATIONEN på konferensen och genom ICLEI:s försorg kan städer fortsätta underteckna. En av de första städerna att underteckna den förstärkta CCP-kampanjen och anmäla sig för status som "Cities of Ambition" var Heidelberg i Tyskland.

Mål 5: Involverat näringsliv och ungdomar i Stockholm i klimatkonferensen.

Måluppfyllelse 5: Helt uppfyllt.

En viktig del i konferensen var att låta näringsliv och kommunrepresentanter mötas. Representanter från företagen i nätverket BLICC – Business Leaders' Initiative on Climate Change höll presentationer under konferensen. En person deltog i den avslutande plenarsessionen som representant för nätverket som sådant. BLICC är en av konferensens "endorsers" – officiella tillskyndare av konferensen. BLICC och Miljöcentrum för företag samarbetade kring begreppet klimatneutral verksamhet. Utifrån konferenssamarbetet utvidgade Miljöcentrum för företag sin verksamhet med att uppmuntra och stödja företag i Stockholm att bli klimatneutrala. I och med stadens beslut att lägga ned Miljöcentrum för företag i juni 2007 upphörde detta samarbete med företagen.

Sex ungdomar från Stockholm KlimatParlament deltog på konferensen. Det gjordes i samarbete med Miljömiljardsprojektet KlimatAkuten. Kontakt togs med de ungdomar som deltog i International Youth Summit som hölls parallellt med Kyoto-protokollets möte COP11/MOP1 Montreal 2005. Ungdomsdelegationens ledare, Claire Stockwell Canada, var ledare för ungdomarna på konferensen. Nio andra ungdomar från övriga Europa deltog. Ungdomarnas deltagande uppskattades av övriga delegater och konferensledningen. Dessa morgondagens beslutsfattare skulle bland annat genom att vara fritänkare, hjälpa dagens beslutsfattare på konferensen att hålla fokus på klimatmål som leder till en hållbar framtid - ungdomarnas framtid. Stockwell höll ett öppningsanförande i första plenum och sammanfattade sedan ungdomarna syn i den avslutande plenarsessionen.

Mål 6: Arbetat fram ett strategidokument som ett underlag till nästa programperiod för Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser med:

Måluppfyllelse 6: I princip uppfyllt.

Förvaltningen har använt sig av erfarenheter och lärdomar från konferensen och från deltagande på en rad andra internationella konferenser i det ordinarie arbetet med att utveckla staden klimatarbete. Projektet har inte tagit fram ett konkret strategidokument. Däremot sammanställdes under 2007 en internationell utblick till andra städer för de bästa exemplen på strategier och åtgärder för både utsläppsminskningar och anpassning till förändrat klimat inom olika områden inklusive stadsplanering. Rapporten är tänkt som en inspiration till inte bara Miljöförvaltningen utan alla stadens förvaltningar och bolag som vill hämta idéer för sina

klimatesträngningar. Den publiceras som pdf "Städers klimatarbete - internationella exempel", bilaga 5.

2.2 Projektets resultat i relation till målen i Stockholms miljöprogram

Växthusgasprogram:

Fossilbränslefritt Stockholm år 2050

Miljöprogram:

1. Miljöeffektiva transporter
3. Hållbar energianvändning
5. Miljöeffektiv avfallshantering

Projektet är en del i Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser och har på så sätt generellt bidragit till det långsiktiga målet om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050.

Projektet har givit Miljöförvaltningen, stadens övriga förvaltningar och bolag samt andra klimataktörer i Stockholm, kunskaper och inspiration för åtgärder att minska växthusgasutsläppen och bidra till Miljöprogrammets mål inom transporter, energi, avfall och stadsplanering.

2.3 Projektets pådrivande roll

Projektet har varit pådrivande genom på marknads- och samhällsutvecklingen i Stockholm genom att sprida inspiration och kunskap om verkningsfulla strategier och åtgärder på klimatområdet.

På liknande sätt har projektet varit pådrivande på andra städers klimatarbete framförallt i Sverige och Europa. Dels genom deltagande på klimatkonferensen och dels genom den dokumentation från klimatkonferensen som finns. Miljöförvaltningens deltagande på internationella konferenser där Stockholms stads klimatarbete har presenterats - ofta som en ledande aktör inom området - har också verkat pådrivande för andra städer. Det utvecklingsarbete som ICLEI Europe initierade och som resulterade i den förstärkta CCP-kampanjen har varit betydelsefull för städernas klimatarbete.

2.4 Tekniska lösningar

Ej tillämpligt. Dock filmades stora delar av konferensen och sändes live på Internet. Det är en teknik som är utvecklad men som inte används i tillräckligt hög grad för att möjliggöra mer utbyte mellan olika städer och länder med mindre miljö- och klimatbelastning än fysiska resor.

2.5 Attityd- och beteendeförändringar

Ej tillämpligt.

2.6 Ej uppnådda mål

Mål 3: Utarbetat minst en EU-ansökning tillsammans med andra städer inom klimatområdet.

Måluppfyllelse: Ej uppfyllt - se vidare måluppfyllelse för mål 2 ovan.

3 Projektekonomi

3.1 Bidrag och kostnader

Tabell A

Beviljat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)	Utnyttjat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)	Total kostnad i kr (inkl. annan finansiering)
2 580 000	2 580 000	cirka 3 900 000

Kommentarer till tabellen:

Det beviljade bidraget har använts fullt ut. De totala kostnaderna har täckts av Miljöförvaltningens medel för internationellt samarbete (år 2005), EU-bidrag cirka 340 000 kronor, samt sponsring framförallt vid studiebesök och välkomstmiddag. Kostnader för mottagningen i stadshuset är ej inräknade. En mindre del av kostnaderna för filmning och webb-utsändning finns medräknade, övriga kostnader för det stod ManagEnergy / Energimyndigheten för.

Tabell B

Post	Utnyttjat bidrag i kr (avser Miljömiljarden)					
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Projektledare		111 844	236 443	181 157		
Genomförande klimatkonferens, inkl bidrag från EU		86 500	1 368 909	-230 819		
Internationellt samarbete och dokumentation)		996	351 820	473 151		
Summa		199 340	1 957 172	423 488		

3.2 Besparingspotential

Ej tillämpligt

3.3 Löpande kostnader

Ej tillämpligt

4 Arbetsätt

4.1 Projektorganisation

Beställare: Jonas Tolf

Projektledare: Björn Sigurdson 50 %

Styrgrupp bestående av Miljöförvaltningens direktör Carl-Lennart Åstedt, avdelningschef Gustaf Landahl och enhetschef Jonas Tolf.

Projektgrupp bestående av Charlotta Hedvik och Nina Ekelund.

Genomförandet av själva konferensen var ett samarbete mellan Stockholms stad och ICLEI – Local Governments for Sustainability (kommuner för hållbar utveckling) och deras kampanj Cities for Climate Protection. Följande personer var direkt involverade:

Gino van Begin – regional direktör / ICLEI Europa

Ilaria de Altin och Maryke van de Staden – samordnare klimat och luft / ICLEI Europa

Monika Zimmerman – direktör International Training Center/ICLEI

Francesca Schraffle – assistent International Training Center/ICLEI

Projektet finansierades av Miljömiljarden, del av Miljöförvaltningens medel för internationellt samarbete 2005 samt ett bidrag från EU och programmet Intelligent Energy Europe samt ManagEnergy (genom Energimyndigheten). Dessutom bidrog Stadshuset internationella avdelning, Stockholm Vatten och Stockholm Hamn AB till att konferensgästerna välkomnades till Stockholm på ett trevligt sätt. Olika samarbetspartners inom näringslivet bidrog bland annat till konferensens studieprogram.

Miljöförvaltningen har därutöver bidragit med personella resurser för genomförandet av själva konferensen.

4.2 Samarbete mellan aktörer

Huvudsakligt samarbete har skett mellan Miljöförvaltningen och ICLEI. Se nästa punkt för närmare beskrivning. Samarbetet har i huvudsak varit gott.

4.3 Kvalitetssäkring

En allmän projektplan upprättades för hela projektet. Ett särskilt avtal skrevs mellan förvaltningen och ICLEI för att reglera parternas åtagande. Bilagor till avtalet var bland annat detaljerad budget och arbetsfördelning för klimatkonferensens genomförande. Ett särskilt avtal förhandlades fram med EU med projektplan och budget för de delar av konferensen som EU medfinansierade (överlappande med ICLEI). Projektledaren träffade ICLEI vid tre tillfällen 2004-2005. En planeringsdelegation från ICLEI kom sedan till Stockholm i november 2005 för att tillsammans färdigförhandla avtal och besluta om slutligt generellt programupplägg. I princip daglig telefon- och mailkontakt mellan projektledare och ICLEI under de sista månaderna fram till konferensen. Löpande avstämningar har gjorts med beställaren under hela projektperioden, och intensivt med styrgruppen under förberedelsefasen för konferensen. Projektet har kontinuerligt lämnat tertial- och årsrapporter till Miljömiljarden (stadsledningskontoret).

4.4 Kunskapsspridning

ManagEnergy ordnade direktsändning via webb-TV av alla plenarsessioner och två av de 11 parallella workshoparna. Två andra workshopar spelades in. Dessa inspelningar med sina respektive storbildspresentationer och allt övrigt konferensmaterial finns på konferenswebben www.iclei.org/stockholm2006. ICLEI har förbundit sig att vidmakthålla siden under minst två år.

Den sammanställning och rapportering som projektet gjort till EU-kommissionen använder även EU för kunskapsspridning.

En mer attraktiv rapport för en extern målgrupp med fokus på innehållet togs fram av ICLEI på uppdrag av Miljöförvaltningen och i samarbete mellan ICLEI och staden. Den trycktes i november 2006, och har därefter spritts av ICLEI till deltagarna, men också i bredare kretsar i syfte att bidra till ökat samarbete mellan klimataktörerna. Framförallt delades den ut till intresserade under den stora konferensen i Sevilla i mars 2007 om Ålborg Åtagandena.

I mars 2007 anmäldes i Miljö- och hälsoskyddsämnden Uppföljningsrapporten över Stockholms stads handlingsprogram mot växthusgaser samt tre rapporter om effekter av anpassning till klimatförändringar i stockholmsregionen. Uppföljningsrapporten samt en sammanfattning av de tre anpassningsrapporterna översattes i juni till engelska.

Anpassningsrapporten fanns i 200 exemplar för intresserade delegater på World Water Week. Det var nödvändigt att kvalitetssäkra och revidera Uppföljningsrapporten. Detta har gjorts under 2007 och blir klart i januari 2008. Den engelska versionen följändras och publiceras i första hand som pdf på Växthusgasprogrammets webbplats och spridas per e-post till Stockholms stad internationella kontakter.

Nya engelska sidor har utarbetats och publicerats på www.stockholm.se/climatechange.

5 Erfarenheter

5.1 Samlade erfarenheter och slutsatser

Det Stockholm har åstadkommit av både generella utsläppsminskningar och konkreta nya åtgärder är av stort intresse för andra städer och regioner. Det visar den oväntade och oplanerade tillströmningen av deltagare på konferensen och de många inbjudningar som Stockholm har fått efter konferensen. Stockholm rankas högt som proaktiv klimataktör.

Konferenser av detta slag är viktiga för stadens internationella samarbete. Stockholm har ett gott miljörykte och bör visa att vi fortsätter att leva upp till det. Konferensen och projektet har varit en viktig del i det nu etablerade konkreta samarbetet med London Greater Authority. Ett samarbete som inte bara sätter Stockholm på kartan, utan också är viktig för att utveckla stadens eget klimatarbete och ger möjligheter för näringslivet med inriktning på klimat och energi.

För att genomföra en internationell konferens av hög kvalitet med tillhörande aktiviteter och för- och efterarbete för att dra nytta konferensen i ett sammanhang, behöver tillräckliga medel och personella resurser avsättas. Den första delbudgeten och resursplaneringen för själva konferensen som lämnades till EU var otillräcklig. Genom omdisponering i hela budgeten och "sponsring" både från stadens egen organisation och andra aktörer, samt tillskjutande av nämndens medel för internationellt samarbete 2005, kunde konferensen genomföras med mycket gott resultat.

5.2 Framgångsfaktorer

En av de viktigaste framgångsfaktorena för projektet har samarbetet med ICLEI varit. ICLEI har ett brett kontaktnät till städer och andra aktörer, i Europa och globalt. ICLEI har också en särskild organisation (International Training Center) med mycket stor erfarenhet av att arrangera konferenser och utbildningar. Men framförallt har ICLEI bidragit genom deras personliga engagemang. Med ICLEI fick vi en partner med vilken vi tillsammans kunde utveckla en konferens med en röd tråd och i en helhet, samt som den del i process att utveckla stadens och andra städers klimatarbete.

En framgångsfaktor, eller snarare en förutsättning, är att Stockholm har ett brett klimatarbete att visa upp och att vi kan beräkna utsläppen och visa på att de minskat.

Stadens systematiska och strategiska klimatarbete är grundläggande för allt arbete.

5.3 Förvaltning av det genomförda projektet

Miljöförvaltningen kommer att fortsätta dra nytta av erfarenheterna från projektet i sin roll som samordnare av stadens klimatarbete.

5.4 Projektdokumentation och styrning

Projektets insatser och arbete har kontinuerligt dokumenterats genom interna processdokument (se avsnitt 4.3 Kvalitetssäkring). Dessa förvaltas på avdelningen Plan och miljö. Regelbundna möten för rapportering och avstämningar har hållit med projektets styrgrupp och beställare.

Projektdokumentation har skett till EU kommissionen, till Miljömiljarden och på en särskild webb-sida och en broschyr (se avsnitt 4.4 Kunskapspridning).

Projektdokumentation finns tillgängligt på Miljömiljardens portal (www.miljomiljarden.se) och i en arkiverad akt på Miljöförvaltningen med diarienummer 2006-000950-206.

5.5 Följdåtgärder

De bolag, förvaltningar och andra klimataktörer i Stockholm som deltog på klimatkonferensen fick ökade kunskaper både om klimatfrågan och om vilka möjligheter som finns att arbeta med åtgärder. Konferensen gav dem möjligheter att finna internationella samarbetspartners med inriktning på att finansiera genomförandet av klimatåtgärder. Detta kan ske både på kort och på lång sikt. Det har inte varit möjligt inom ramen för projektet att följa upp vilka åtgärder eller samarbeten som är en direkt eller indirekt följd av konferensen och projektet.

För Miljöförvaltningens egen del att förbättra underlaget för stadens fortsatta klimatarbete. Arbetet kan på så sätt bedrivas effektivare.

5.6 Projektets replikerbarhet

Det är fullt möjligt att bjuda in till nya internationella klimatkonferenser. Det är ett konkret sätt att visa upp Stockholm och sätta Stockholms klimatarbete på världskartan. Den första konferensen inom ramen för Stockholms växthusgasprogram genomfördes år 2001. Den andra alltså nu 2006. En ny klimatkonferens skulle lämpligen kunna genomföras år 2012 i samband med det första Kyoto-avtalets sista genomförande år.

Internationellt samarbete kommer att fortsätta vara värdefullt specifikt för Stockholms stads arbete och i allmänhet för lösningen av klimatfrågan.

6 Kontaktuppgifter

Jonas Tolf

Miljöförvaltningen

Tel. 08-508 28 943

E-postadress: jonas.tolf@miljo.stockholm.se

www.stockholm.se/vaxthuseffekten och www.stockholm.se/climatechange

7 Bilagor

Bilaga 1: Sammanfattande omdöme

Bilaga 2: Final Invitation

Bilaga 3: Final Programme

Bilaga 4: Broschyr - Highlights

Bilaga 5: Rapporten: Städens klimatarbete - Internationella exempel

Bilaga I – Sammanfattat omdöme

Nr	Påstående	Instämmer				
		Inte alls	I viss mån	Ganska mycket	Helt	Vet ej
1	De uppnådda resultaten överensstämmer med de tidigare angivna målen.	☐	☐	☐	☒	☐
2	Det genomförda projektet medför en positiv påverkan på miljön.	☐	☒	☐	☐	☒
3	Projektet bidrar till utvecklingen av ny teknik (t ex genom användningen av sådan teknik).	☐	☒	☐	☐	☐
4	Projektet har lett till attityd- och/eller beteendeförändringar.	☐	☐	☐	☐	☒
5	Projektet medför minskade kostnader (för drift och underhåll, t. ex. i form av energikostnader).	☐	☐	☐	☐	☒
6	Samarbetet med andra aktörer inom och utom staden har fungerat väl.	☐	☐	☐	☒	☐
7	Projektresultaten kommer till användning inom förvaltningen/bolaget, eller inom andra förvaltningar/bolag.	☐	☐	☒	☐	☒
8	Projektet är så bra att det bör upprepas (inte nödvändigtvis i samma förvaltning/bolag).	☐	☐	☐	☒	☐